

Prenumerationspris

1 år Kr. 2.—
1/2 " " 1.—

Utgiven av Svenska Fokförbundet.

Redaktör: Andreas Stahl, Riddaregatan 3, Reval.

Utlandet:

1/1 år Kr. 3.—
1/2 " " 1:50

Gammalsvenskbyproblemet.

Invånarna i Gammalsvenskby, som för över hundrafemtio år sedan flyttade från Dagö till Ukraina i Sydryssland, finga som bekant sistförflutna sommar hjälp från Sverige att överflytta dit. Denna hjälp var rätt betydande, i det att för ungefär niohundra själar insamlades c:a 900,000 kr. Alltså tusen kr. pr. person.

Sedan de vistats i Sverige över vintern uppstodo vissa menings-skiljaktigheter, som numer utmynnat däri, att att en liten del sökt och söker sig tillbaka till Ryssland, medan en stor del av de övriga med all iver griper efter en möjlighet att komma över till Kanada. Livet har alltså hittills ej gestaltat sig så, som man å båda sidor hoppades, och det är djupt nedslående, att god vilja och rikliga penningemedel ej räckt till att skapa ny hembygskänsla hos våra sega språkfränder från Sydryssland.

Det är ej lätt att säga vari orsaken till misslyckandet ligger. Utvandringen kom efter flera års agitation så plötsligt till stånd, och de ryska myndigheternas utresetillstånd omfattade så kort tid, att man i Sverige ej hade möjlighet att vidtaga alla önskvärda åtgärder för de inflyttandes framtid. Troligen hade gammalsvenskbyborna spännt sina förväntningar för högt, fått en alltför rosenkimrande bild av gamla Sverige. De trodde, att allt skulle vara ordnat vid ankomsten, att de som odelat byalag skulle få sina fullt inredda och utrustade gårdar att övertaga. I stället måste de vänta en lång tid, inkvarterade i en f. d. kasern, vilken inkvarterning, om

också alls ej dålig, dock genom trångt sammanboende ej kunde bli annat än provande.

Under tiden sågo sig de svenska arrangörerna om efter lämplig jord åt de nykomna. Sverige är ett ganska tätodlat land, och man, kan ej helt enkelt köra ut den bofasta befolkningen för att lämna gammalsvenskbyborna plats. Man måste köpa upp passande gårdar för styckning, och på så sätt ha ett par hundra redan blivit bofasta på Gotland. Under tiden ha de övriga till största delen planterats ut på gårdar här och var i södra och mellersta Sverige för att som lantarbetare få den erfarenhet som behövs för brukandet av den svenska jorden. Sydryssland har en helt annan jordmån, där behövs ej nedläggas så mycket arbete för att få god skörd. I Sverige måste det arbetas i helt annan takt än man vart van vid i Ryssland; marken är magrare, tekniken står oändligt mycket högre. „Här är bara sten!“ klagade en familj. Man förstår Sydrysslands barn, när de upptäckte det svenska livets verklighet. Det är svårare att plöja i verklighetens tegar än i drömmens rosenkimrande åkrar.

Grunden till misslyckandet ligger i att förberedelserna blevo ett hastverk. I Sverige gjordes nog vad man kunde, den korta tiden tvang till hast. Att svenskbyborna skulle ha behandlats illa och i större utsträckning utnyttjats kan man knappast antaga. Men en skicklig bolsjevistisk politik har tagit vara på varje liten skugga till missljud och blåst upp ett missnöje mot rikssvenskarna, som i själva verket aldrig existerat hos gammalsvenskbyborna.

Nu är det emellertid ett faktum att svenskbyborna till stor del ej trivas i Sverige, och man är där beredd att med statsmedel hjälpa dem vidare till länder, där de tro sig ha större utsikt att trivas. Riksdagen har beviljat reshjälp både åt dem som önska sig tillbaka till Ryssland och åt dem som vilja komma över till Kanada. Om de i sistnämnda land bli upptagna på de villkor de önska i första hand att få hålla ihop som byalag, synes vara tämligen oviss.

Var man än må anse att gammalsvenskbymisslyckandets orsaker ligga, så får man ej underskatta betydelsen av de rent själsliga motiven till missnöjet. Att från ett så primitivt land som Sydryssland bli försatt till våra dagars i mångt och mycket nästan överkultiverade Sverige måste naturligtvis redan det framkalla vissa slitningar. Det svenska tungomålet ensamt garanterar ej att man trivs i Sverige. Få människor torde må väl att utan mellanstationer förflyttas ut sydrysk primitiv omgivning till svensk högkultiverad landsbygd. Likaledes som en häftig förflyttning från jordytan upp till en hög bergstrakt framkallar vissa sjukliga förändringar i kroppens tillstånd.

Det är tungt att se en med gott hjärta lämnad hjälp ej komma till full nytta. Sverige har nog gjort sitt bästa och gammalsvenskbyborna torde nog också inse detta. Men det gives ett annat sätt att se saken: kan och bör man förflytta en liten folkstam ur dess naturliga omgivning? Bör ej om möjligt en var stanna på sin post i betryckets dagar?

Nu är det försent att röra dessa ting. Envar må ha sin frihet, och

Sverige undandra sig ej sin frivilliga plikt att hjälpa envar av svenskbyborna till det land, som mest leker honom i hågen. Mer kan man ej göra. Den som vill stanna i Sverige, är säkert gärna sedd. C. M.

„Allsvenska linjer.“

Den allsvenska rörelsens skapare och huvudman, professor Vilh. Lundström, har i dessa dagar utgivit boken „Allsvenska linjer“. Det är den allsvenska rörelsens bärande tankar, som förkunnas i detta verk. Arbetet åsyftar icke direkt en systematisk redogörelse för den vittomfattande svenska samlingsrörelsen — det är enligt författarens eget förord „en samlings spånor ur det dagliga arbetets verkstad“ — men den som något följt med rörelsen skall snart nog finna, att den sammanhållande tråden ingalunda saknas. Genom den form, boken fått, tjänar den kanske bäst så det önskade syftmålet. Arbetet utgöres av en serie, c. a 40 till antalet, fristående skildringar och uppsatser från det allsvenska arbetsfältet. Läsaren ryckes ofrivilligt med och har, innan han vet ordet av, på ett sympatiskt och värmande sätt erhållit en klar inblick i den allsvenska rörelsens omfång, mål och betydelse. Med sällsynt berättartalang återger författaren hägkomster och upplevelser, som han själv varit med om. Det är behjärtansvärda tankar, som här väckas till liv. De allsvenska idéernas födelse och utveckling åskådliggöras genom denna bok på ett fängslande sätt. Arbetet saknar sitt motstycke och borde läsas av alla svenskar — icke minst av rikssvenskarna.

Kustbons utrymme tillåter ingen vidlyftighet. Här omnämnas därför endast två kapitel. Det andra i ordningen heter „När den allsvenska tanken föddes“. Med stolthet kunna estlandssvenskarna läsa detta kapitel, ty det var här ute bland våra fattiga och efterblivna svenskar, som författaren uppsökte första gången sommaren 1892, som den allsvenska tanken och just vid detta tillfälle föddes i professor Lundströms sinne. Detta och mera till skildras i nämnda kapitel.

„Finne, finlandssvensk, finländare“ är ett annat kapitel, som på det mest övertygande och orienterande sätt utreder den så mycket

omtvistade frågan, angående den benämning, som svenskar, vilka sakna rikssvenskt medborgerskap, i likhet med alla andra nationer i världen i dylika fall med all rätt göra anspråk på. Detta kapitel borde intressera alla svenskar.

Professor Lundströms „Allsvenska linjer“ rekommenderas på det varmaste. Boken borde läsas i vida kretsar bland svenskarna. Det är en maning till alla svenskar, en maning till arbete för den spridda svenska stammens samkänsla och samverkan. N. Bles.

En inkomstkälla.

I den fattiga kustbefolkningens liv brukar pengarna aldrig ligga på vägen att plocka som fallna löv. Varje extra inkomstkälla är välkommen. På de svenska kusterna ha under de sista femtio åren mottagandet av sommargäster varit en väg icke blott till ökade inkomster utan också till ensliga kusttraktens kulturella höjande. I synnerhet har detta varit fallet med de yttre delarna av den vidsträckta Stockholms skärgård. Det började med att befolkningen snyggade upp sina stugor och förhyrde dessa sommartid till familjer från staden, samt redde sig själv så gott man kunde i någon annan byggnad. Därefter började man här och var uppföra lätta sommarstugor till uthyrning. Sen kom pensionaten, som gävo sommargäster både mat och husrum. Förbindelserna förbättrades, nya ångbåtslinjer sattes in. I dag är mottagandet av sommargäster en av den stockholmska skärgårdens viktigaste inkomstkällor.

Estlands svenska kuststräckor börja numer utöva en viss dragning i Sverige och Finland. Det skulle icke vara alltför svårt att leda en del av sommargästerna dit. Vad svenskar huvudsakligen fordra är renlighet och snygghet och absolut frihet från ohyra. Det finnes många familjer, som skulle nöja sig med en helt liten stuga om två rum, kök och veranda. Sommarhem som låge nära vattnet med trevliga badstränder. Små pensionat med snygga rum och enkel men smakfullt och renligt tillredd mat skulle troligen ha all utsikt att bli efterfrågad.

Naturligtvis måste förbindelserna vara något sänär dragliga. Det vore ju ej heller så svårt att iord-

ningställa en eller annan motorbåtslinje, som förband svenskstationerna med närmaste järnvägsstation eller stad. Åtminstone varannan dag. Vidare behövdes handelsbodas som, vore i stånd att sälja de nödvändiga förnödenheterna. Fiskets och lantbrukets produkter skulle finna en god avsättning hos sommargästerna.

Om det skulle ställa sig svårt för den enskilde att sätta igång med dylika planer, så skulle nog församlingen eller svenskhetens förvaltningsorgan gärna stå till tjänst med råd och råd. En och annan annons i svenska tidningar, kanske också någon tidningsartikel, som lade ut saken.

Estland är ett billigt land och det är just det som skulle kunna locka till sommarvistelse där. Därför måste sommargäster behandlas med viss hänsyn och försiktighet.

Ett otillbörligt upptrissande av priserna och en kortsynt behandling av sommargästerna som mjölkkor skulle snart förstöra alla utsikter. Svensken är i regel icke knusslig, men han fordrar att bli korrekt behandlad i penningangelägenheter. Han vill gärna göra upp ett bestämt pris och ser då ej på någon slant mer eller mindre. Men han brukar bli förargad för efterräkningar, tilllägg och extra kostnader, som ej ingått i avtalet.

Utom den materiella förtjänssten skulle mottagandet av sommargäster starkt bidra att knyta banden starkare till Sverige, och man hade fördelen att mer allmänt höra modern svenska talas. De svenskar, som hade intresse av att tillbringa sommaren i Estlands svenska bygder torde i allmänhet komma att tillhöra de mer kultiverade klasserna: ämbetsmannafamiljer, lärare, konstnärer, skriftställare. Troligen skulle detta umgänge också bli en stark sporre för höjandet av svensktraktens rent yttre kultur.

Svensken har ännu en viss smak för det romantiska och äventyrliga. En överfart med gamla Kalevipoeg skulle kanske förefalla mängden en smula vardaglig, kanske också litet dyr, om familjen är stor. Uteslutet vore ingalunda att en och annan gärna skulle göra turen över Östersjön med en svenskestnisk skeppare. Litet reklam för saken, och man skulle nog få skutan frull både med sommargäster och flyttsaker.

På ett år får man visserligen ingen blomstrarne som margäströrelse i gång. Det fordras många förberedelser. Men riktigt ledd, skulle propagandan för denna idé visa goda frukter redan inom de allra närmaste åren.

Benita Wrangell-Mothander.

Av den finlandssvenska skaldinnan Ida Munsterhjelm bringar „Kustbon“ följande lilla dikt av sällsport djup och äkta känsla:

DU ÄR DÖD.

Du är död för mig,
fast Du ännu vandrar på jorden.
Jag är utanför — utanför —
och kan aldrig nå Dig.
Din röst hör jag inte,
men mina tankar . . . mina tankar
vandrar till Dig som till en död.
Blommor samlar jag åt Dig,
blommor hämtar jag till Din grav,
den grav Du har i min själ.
Och tårarna rinna ymnigt över gra-
[ven.

Stockholmsutställningen.

Stockholmsutställningen, som öppnades den 15. maj, har blivit en stor framgång. Redan den första dagen besöktes den av över 82 tusen personer. Under sommarens lopp anordnas från Reval flera billiga extra utställningsresor med därtill förhyrda båtar. Kustbon vill i god tid lämna vidare medelanden.

Sveriges billigaste illustrerade veckoskrift för hemmets angelägenheter med rikhaltig, nyttig och nöjsam text är *Hemma*, Redaktion Stockholm, Birger Jarlsgatan 15. Prenumerationspris: helt år kr. 9, halvt år kr. 4.75. kvartal r. 2.40. Tidskriftens redaktör är den allmänt kända, framstående experten på den husliga ekonomins område Fru Thora Holm.

Den stora barndöden i Lübeck.

En av årundradets hemskaste olyckor är den katastrofala barnepidemi, som f. n. råder i Lübeck. Statens hälsovårdsmyndigheter ha gjort en ivrig propaganda för en ny vaccin mot tuberkulos, och minst ett par hundra familjer ha låtit inspruta detta skydd som osvikligt utgivna medel på sina få veckor gamla barn. Genom någon hitills oppklarad sorglig tillfällighet har skyddsvaccinen i stället visat sig innehålla beståndsdelar, som alstra tuberkulos i allra högsta grad. Ett

par dussin lindebarn ha redan dött, men som vaccineringsen upphörde först i slutet av april och sjukdomen behöver ett par månader för att komma till utbrott, måste ännu många olyckliga familjer gå i ytterligare en månads ångest för sina smås liv. Sjukdomen har en så olycklig karaktär, att så gott som alla barnen troligen måste dö.

Sannolikt ligger felet ej i vaccinen, utan i någon förorening. Möjligen undergår den också, om den blir för gammal, vissa förändringar, som framkalla tuberkulos i stället för att förebygga.

Till läsekretsen.

Innan „Kustbons“ ekonomiska fråga blivit slutgiltigt löst, är det ej alltid så gott för redaktionen att utan penningmedel skaffa brukbart material för tidningen. Att skriva själv är ofta ett hinderligt arbete för red. och att helt enkelt saxa ur främmande tidningar ger ju sällan det, som intresserar och gagnar just estlandssvenskarna. Det vore därför mycket välkommet, om läsekretsen själv i större utsträckning än som hittills varit fallet ville insända bidrag. Inte bara inlägg av rent lokal natur, inte bara klagolåter över egna oförrätter. Har läsaren inom och utom Estland något av intresse att meddela, så sänd in det. Det behöver inte bara vara rena medelanden om ting som inträffat, ej heller bara förslag i ena eller andra riktningen. Det kan överhuvud röra sig om allt som har möjlighet att intressera en större krets naturligtvis med en viss hänsyn just till estlandssvenskarna och deras ställning till den yttre världen.

Ingen behöver vara ängslig för språkets skull. Om så behövs skall red. gärna putsa upp bidraget. Alla äro välkomna till medarbete, ung och gammal, in- eller utlänning. Men som tidningen ej kan upptaga allt, få författarna ej taga illa upp, om ej alla insända bidrag komma till användning. Önskas svar eller manuskriptets återställande, torde ett frimärke bifogas.

Alla upplysningar om estländskspec. estlandssvenska förhållanden lämnas beredvilligt och konstnadsfritt mot insändande av svarsporto.

Välkomna! *Redaktionen.*

Eldsvåda i Rikull.

Söndagen den 25 maj kl. 10-tiden på kvällen uppstod en eldsvåda i sågverksanläggningen, som ligger i närheten av gården „Prost“ i Höbring. Sågverket tillhör Kilts' torvmossbolag och var ett av de största i hela Viks krets. Över 50 personer, däribland en stor del svenskar från Rikull, beredes arbete vid sågverket, som nu nedbrann till grunden. Det är meningen att fortast möjligt återuppbygga sågverket, ty stora lager av timmerstockar väntar på sågning.

Huru elden kommit lös har ännu icke kunnat fastställas, möjligen har en brinnande cigarettstump varit orsaken till den stora olyckan. Man lyckades icke släcka elden, ehuru en stor skara av ortens befolkning, som kom tillstädes, gjorde sitt bästa. En olycka i olyckan var, att det endast fanns en enda brunn i närheten.

Skadan har beräknats uppgå till 35.000 kronor.

Svåra översvämmingar i Litauen. Hela Litauen hemsökes av svåra översvämmingar, vilka störa trafiken och ha förstört ett stort antal byggnader samt även i övrigt anställt stora materiella skador. Floderna ha stigit katastrofalt på grund av ihållande regn. På flera ställen ha broarna bortspolats och järnvägsbankarna underminerats. I Kovno ha 20 hus störtat in, och i en förstad ha många byggnader raserats. I Kovno har fallit 75 mm:s nederbörd. De materiella skadorna uppskattas till flera miljoner lit. På landsbygden ha massor av kreatur omkommit.

Även våldsamma hagelbyar ha hemsökt landet, och på många håll har skörden förstörts. I byn Vevirzehai har kyrkotornet samt flera hus störtat in och alla fönsterrutor krossats av hagelbyar.

Den stora årlånga petroleumbranden i Rumänien släckt. Enligt telegram från Bukarest har man nu äntligen på onsdagen efter oerhörda ansträngningar lyckats släcka den stora petroleumbranden i Moreni, som rasat där sedan ett år tillbaka. I sista minuten inträffade en svår olycka, som krävde talrika offer. I den tunnel, som grävts för att komma fram till eldhärden, inträffade nämligen en explosion, varvid en ingenjör dödades och 26 arbetare skadades.

Ett Tiotal flygare ämna färdas över Atlanten. Säsongen för Alantflygningsförsöken är nu inne och ett tiotal kandidater äro redan kända. Av dessa ha tre för avsikt att starta från öster för att söka nå fram till Amerika. Bland dessa märkes kapten Kingsford Smith, som på sin tid utförde flygningen från U. S. A. till Australien. Han tänker börja sin färd i Dublin och sluta den i New-York. Troligen sker starten i slutet av juni, på färden åtföljes han av en extra förare, en raidotelegrafist och en spanare.

Flygningen kommer att företagas med det tremotoriga Fokker-monoplanet Southern Cross, med vilket han utförde sin berömda flygning över Stilla havet till Australien.

Atlantvidunder på 75,000 ton, 1,000 fot långt. Cunard Line har för avsikt att bygga ytterligare en jätteångare, vilken såväl i fråga om hastighet som tonnage skulle sätta nytt rekord. Ångaren skall bli 1,000 fot lång, d. v. s. 100 fot längre än „Leviathan“ och „Majestic“, och tonnaget skall bli 75,000 ton. Maskinstyrkan

på den nya oceanjätten uppges till 600,000 hästkrafter, besättningen till 800 man och passagerarantalet till 4,000. Kostnaderna beräknas till 6 miljoner pund sterling.

I engelska sjöfartskretsar tror man dock icke på uppgiften om tonnaget. Det framhålles att 600,000 hästkrafter icke skulle räcka till för 75,000 ton och en lika stor hastighet som „Mauretania“. Möjligen räknar man med 60- eller 65,000 ton. Byggandet av en sådan Atlantjätte beräknas ta tre år.

Ölstugan 4:a n

Bryggaregatan 4, Göteborg

Rekommenderas

Väl. temp. öl och goda smörgåsar
Gustaf Nilsson.

HOLMBLOMS

KAPPOR, DRÄKTER

NORRMALMSTORG

Tel. N. 561 STOCKHOLM Rikst. 9255

„Besök Borås“

EGONLINEN uppehåller regelbunden trafik Göteborg med alla mellanliggande svenska hamnar till KARLSKRONA—DÄNZIG—LIBAU—RIGA—REVAL—HÄLSINGFORS.

Vildskinn

Räv, Utter, Mård, Hermelin. Ekorre, Hare och Kanin uppköps till allra högsta pris. Vi betala högsta priser, då skinnen huvudsakligen äro för egen fabrikation. Prislista sändes mot porto.

FOUGSTEDTS PÄLSVARUFABRIK Malmö 4

STADSHOTELLET HEDEMORA

Rekomenderas. Modernt Hotell & Restaurang.

Fullständiga rättigheter Tel. Namnanrop

Restaurant Runan

Sundsvalls popu-
lära restaurant.

HEMTREVVLIGFESTVÄNING

Förträfflig mat. Billigaste priser

Bierstugan i

Spångbacken, Norrköping.

Rekommenderas sina väl tempererade maltdrycker.

CARL FREDRIKS BIERSTUGA

Hantverkaregatan 17.

NORRKÖPING

REKOMMENDERAS.

Kinna.

Fredriksson & Abrahamsson, Kinna

Tillverkar och försäljer:

GARDINER, BOMULLS-, YLLE- & LINNEVÄVNADER samt YLLETRIKÅ

Jönköpings stads och läns sparbank

Stiftad 1831.

Huvudkontor i JÖNKÖPING. Avdelningskontor Jönköping, Huskvarna, Norrahammar, Smålands Taberg.

Stadshotellet i

LINDEBERG

REKOMMENDERAS

Den Gyllene Freden

Vid Järntorget, Stockholm

Riks 80 29.

PEHR NILSSON

Byggnadsentreprenör, Stockholm

Husbyggnader — Reparationer

Tel. 6803 Eriksbergsgatan 16 Tel. Norr 6803.

Nybyggnaden, Svevägen 77 Tel. Vasa 14577.

HÔTEL ATLANTIC

Stockholms modernaste, tystaste och komfortablaste hotell.

Fullständiga toilettrum med bad till varje rum och dubletter.

Förstklassig Restaurant.

Moderata priser.

Dans måndag och fredag.

RESTAURANT D A M B E R G

MATSALEN I TR. STOCKHOLM. REKOMMENDERAS

Beställningar av bord N. 12911. N. 6285.

Vid besök i Norrtälje rekommenderas

Stadshotellet

Innehavare Direktör B. O. Lagermark
Musik under sommarmånaderna.

Mc CORMICK-DEERING INTERNATIONAL

LANTBRUKSMASKINER

BRUKET BÄST - I LÅNGDEN BILLIGAST

BEGÄR KATALOGER!

AKTIEBOLAGET

INTERNATIONAL HARVESTER Co.

NORRKÖPING — MALMÖ

Första inhemska Försäkrings-Aktiebolaget

EESTILLOYD

grundat år 1919

Reval, Långgatan (Pikk) 11. Tel. 6-24 & 17-03

LIV-,

BRAND-,

OLYCKSFALLS-,

INBROTTS-,

GLAS- &

TRANSPORTFÖRSÄKRING

De av bolaget hittills utbetalade skadesummorna överstiga

hundrafemtio millioner cent.

Ett bevis för till vilken oskattbar nytta försäkring är, därför

Försäkra Edert liv och Eder

egendom medan tid är!

HANSA

STOCKHOLM

Aktiekapital och reservfond

Kr. 6.000.000

FÖRSÄKRING

Avdelningskontor i Reval:
S. Karja 7.

Reserverad annonsplats

„Besök Katrineholm“

Hamnrestauranten Motala

Belägen vid hamnen.

Fullständig servering. Gott bord.

Billiga priser.